

Хроніка

3'їзд МУРу
В АШАФФЕНБУРЗІ

3'їзд МУРу відкрив 21 грудня попу-
лярні В. Домонтович. На першому за-
зіданні прочитано доповідь Уласа
Самчука "Велика література" і до-

повідь Юрія Шерека "Стилі сучасної української літерату-
ри на еміграції". Обидві доповіді видрукувані в цьому
збірнику.

На ранковому засіданні 22 грудня 1945 р. головує У-
лас Самчук. З привітанням від Центрального Представництва
української еміграції виступив представник його. Далі за-
слухано привітання від Єпископа Мстислава і від проф. Ку-
зелі. Доповідь під назвою "Роздум в нагоді сторіччя Ки-
рило-Методіївського Братства" прочитав Володимир Шапк;
доповідь частково видрукувана в журналі "Нова епоха". З
доповіддю "Про завдання української поезії" виступив І-
ван Багряний. Далі Юрій Косач виголосив доповідь на тему
"Криза сучасної української літератури".

На вечірньому засіданні головує Юрій Косач. Надійшло
привітання від проф. Дмитра Дорошенка, Ігор Костецький
прочитав доповідь "Проблема українського реалізму ХХ сто-
річчя." Доповідь буде видрукувана в 2 збірнику "МУР". Пі-
сля того почалося обговорення доповідей.

Ворис Подоляк. Дуже приємно відзначити, що після ше-
сти років страшної війни письменники
знов зібралися для обговорення творчих справ. Доповіді
висловили думки й бажання епохи. Вони вказують на пер-
спективи. Але годі говорити про реалізм. Це термін, який
ні до чого не зобов'язує, що не визначає шляху мистець-
кого руху. Шукання мистецьких об'єктів великої літератури
- ось наш шлях. Стиль активного романтизму дає змогу віль-
но охоплювати в синтезі життя епохи. Він може стати на-
шим знаменом.

В. Домонтович. 3'їзд є спроба письменників самоорга-
нізуватися. В усіх доповідях є багато
спільного, хоч доповідачі не умовлялися про це. В цьому
запорукують можливості єдиного мистецького руху, що охоплює
найрізноманітніші творчі індивідуальності. Ми не емігран-
ти. Ми посли українського народу, що прийшли на захід.
Саме ми є носії психологічної Європи. Світова література
це література великих ідей. Такі ідеї несе сучасне укра-
їнське письменство. Ми стоїмо коло воріт світової літе-
ратури. Наша література мусить бути вільною, але органі-
зованою. Воротити ми повинні ідеї, а не установи.

Улас Самчук. Я гордий з того, що в таких обставинах
ми все ж робимо справу. Тон шукання
позитивного є позитивним рисою нашої дискусії. Питання
сплеху й стилю не істотні. Кожен письменник може виби-
рати собі реалізм чи інше напрям. Важливо, щоб наша лі-
тература була глибокою й ідейною, щоб вона брала участь

у будівництві суспільства творенням краєвих шляхетних душ. Література наша багата зробить для України. На цьому з'їзді щирість є найкращий вияв спільних бажань. Ми різні формові, але ми єдиний мистецький фронт. Ми не емігранти, а народ у поході!

Володимир Шаян. Повороту назад не може бути. Треба включити минуле в нову творчу синтезу. Митці МУРУ повинні стати на шлях священодляння. Цим вони відірвалися б від мертвих душ. Промовець закликає українських митців до «експансії за кордон». У культурній Василь Барка. Сподіваймося, що поділи на реалізм, романтизм, класицизм тощо відступляться перед загальним поняттям - поезія. Поезія має воскресити первісну єдність свою. Передчасно ховати Європу. Гасло нового конкістадорства - це гуманізм уграбунку. Межі поетичної творчості нема. Де межа живої душі, там і межа поезії.

У своєму кінцевому слові Юрій Шерех відкидає поставу питання: лірика чи героїка, Європа чи Україна. Треба не чи, а і. Європейським письменником можна стати лише буди українцем. Якщо ми будемо копіювати Європу, ми приречемо себе на провінціаліщину. Стверджуючи себе як українських письменників, ми здобудемо місце й пошану Європи. Не можна диктувати жадних стилів. Лише в одному ми всі можемо ставити суворі вимоги: наше мистецтво повинно бути українським, високого рівня і не повертатися назад.

На ранковому засіданні 25 грудня головує В. Домонтович. Обрано комісію для складення резолюції в складі: Самчук, Домонтович, Подолян, Костецький.

Звіт про роботу Тимчасового Проводу МУРУ читає Юрій Шерех.

Об'єднання українських письменників МУР сталося 25 вересня 1945 р. в Нюрнберзі заходом ініціативної групи в складі: Іван Вагрянський, В. Домонтович, Юрій Косач, Ігор Костецький, Іван Майстренко і Юрій Шерех. Ініціативна група склала декларацію МУРУ і виробила список літераторів, яких вона вв. жала за доцільне запросити до числа членів-засновників МУРУ. Цей список складався з 38 осіб.

Обраному Тимчасовому прововоді в складі: Іван Вагрянський, Ігор Костецький і Юрій Шерех, до якого незабаром кооптовано ще В. Домонтовича, доручено в конати такі завдання:

1. Відшукати осіб, заведених до списку, встановити з ними контакт і запросити їх до МУРУ.
2. Опрацювати проєкт статуту МУРУ.
3. Виявити, наскільки можливі видавничі праці й по зможі налагодити видання книжок.
4. Встановити контакт з центральними громадськими організаціями української еміграції з тим, щоб вони визнавали МУР.
5. Підготувати й скликати з'їзд МУРУ.

Відшукування осіб, що їх запроєктовано запросити в членів-засновників МУРУ, показалося в обов'язковий повсякденній неналагодженості зв'язку рідше дуже складною.

До тепер не встановлено зв'язку з 6 особами.
Проект статуту опрацьовано ще в жовтні і розіслано членам МУРу.

У справі налагодження видавничої праці Тимчасовий провід МУРу працював у двох напрямках: складання видавничого плану і налагодження зв'язку з друкарнями.

Щоб скласти видавничий план, Тимчасовий провід МУРу опрацьовував анкету, що мала виявити архів і побажання членів МУРу.

На жаль, через недбайливість багатьох членів МУРу досі не всі анкети одержано, і тому не можна було зробити зведення.

Порядком налагодження зв'язку з друкарнями виявлено склад і можливості наявних друкарень. Спеціальні переговори проваджено в справі друкарні в Регенсбурзі. Її вдобули два письменники-члени МУРу, і вони висловили бажання передати її МУРові. На це погодився був і Регенсбурський комітет бездержавних українців. Була укладена відповідна умова. Однак, через те, що водночас Регенсбурський комітет заклав спеціальну видавничу спілку сам, передача друкарні МУРові стала неможливою.

Зважаючи на затрим справи з друкарнями Тимчасовий провід МУРу взявся за видання Малої Бібліотеки МУРу фотографічним способом. Уже підготовано до друку кілька книжок. За згодою з членом МУРу Яром Славутичем його книга "Гомін віків" вийшла під маркою видавництва МУРу.

Загальне становище української видавничої справи в окупованій Німеччині дуже складне. Тому Тимчасовий провід МУРу ще не може похвалитися друкованою продукцією. Але всі потрібні перші кроки вже зроблено.

У справі контакту з центральними організаціями української громадськості Тимчасовий провід МУРу виконав всі покладені на нього завдання. МУР визнано як провідну письменницьку організацію.

Скликання з'їзду зустрілося з великими труднощами через незнайдення багатьох осіб, що були в списку, і загалом через труднощі сполучення.

Усі свої праці Тимчасовий провід МУРу провадив без будь-яких коштів і технічної допомоги.

Безпосереднє налагодження творчого життя в середовищі самих письменників не належало до завдань Тимчасового провиду - цим має зайнятися майбутнє Правління МУРу. Однак Тимчасовий провід радив місцевим групам мурівців організувати вужчі вечори, де читати і обговорювати нові літературні твори. Авдиторія цих вужчих вечорів повинна бути вибрана, але не замикатися на самих членах МУРу. Подібні вечори провадили фюртська і авґсбурзька групи.

Доповідь про статут МУРу зробив В. Домонтович. З'їзд затвердив статут односторонньо з такими додатками:

На пропозицію Володимира Шаяна додано формулювання про свободу слова й сумління членів МУРу. Членський внесок установлено в розмірі 1 марка на місяць плюс 1% одержаного гонорару. Встановити місце осідку Правління доручено самому Правлінню.

На вечірньому засіданні Улас Самчук прочитав проєкт резолюції. Його прийнято одностайно. Текст резолюції такий:

Щодо відносин всередині нашого громадянства, яке опинилося поза межами своєї батьківщини, з'їзд українських письменників стверджує таке:

1. Занепад самоохоронної моралі серед мас нашого інтелігентства. Наслідком такого стану є дріблення нашого громадянства на групи й групки.

Стверджуємо, що ми всі тут, на чужині, є само по собі одне ідеологічне й національне ціле. У всіх нас одна мета, одне духове обличчя, одна народна душа. Ділячися на групи, ми прозраджуємо брак довір'я до самих себе і даємо нашим противникам змогу вносити між нас розклад і дезорієнтацію. Визнаємо конечність політичної активності нашого громадянства, але вимагаємо високих і міцних моральних якостей тих, що ведуть провід, а водночас велику єдність діяння та солідарності в широких масах. Наш час вимагає від нас особливо зрозуміти ці чесноти.

2. Зокрема з'їзд стверджує послаблення в зацікавленні нашого загалу справами культури, зокрема літератури. Звертаючи увагу на це небажане й загрозливе наставлення частини нашого громадянства, з'їзд висловлює свої міркування в двох напрямках:

а/ До творців і співтворців нашої літератури - піднести свій престиж щодо самих себе і щодо оточення, серед якого вони діють;

б/ До громадянства - проявити більше тих великих моральних і шляхетних чеснот, які сприятимуть появі високоартістичних творів нашого мистецтва, зокрема мистецтва рідного письменства.

З цього випливає: творці художнього слова не повинні послаблювати пильності при виконанні свого почесного обов'язку перед батьківщиною й народом. Не принижувати свого покликання заміною його на якісь інші заняття, навіть коли б вони видавалися часово привабливішими, ніж тяжка і відповідальна праця над творенням нашого мистецтва. Суворо ставитись до чистоти своєї мистецької діяльності. Не піддаватись часто модним і недовготривалим ідеям, які у висліді впливають не творчо на хід праці письменників. Пам'ятати, що одиноким судією мистця є його велика природа, а не якісь людські міркування, подиктовані пристрастю чи зарозумілістю. Намагатися служити інтересам свого народу в часі і просторі, пам'ятаючи про ту відповідальність, яку мистець несе перед історією. Поводитися гідно і чесно при всіх умовах, особливо під час поневолення чи у ворожому полоні. Пам'ятати при цьому на свою гідність, честь і мораль як письменника і як людини.

Нашому громадянству звертаємо увагу - дивитись на суть рідної літератури ширше, глибше і великодушніше. Художня творчість вимагає широкого та шляхетного піклування і опіки. Звертаємо увагу наших політичних чинників на те, що неприпустимо застосовувати до окремих письменників часто нечесний натиск чи терор, якщо даний письменник належить до якогось іншого угруповання або є незалежний. Письменник потребує свободи свого руху, і треба не зпускати з у-

баги, що він наляжить до ширшого угруповання - до цілого народу, а часто - до цілого світу. При цій нагоді згадуємо про видавців і видавництва. Нерідко ці останні намагаються використати письменника матеріально. Об'єднання письменників дбатиме, щоб видавництва та видавці знайшли гідну норму взаємин з письменниками.

3. Нарешті з'їзд закликає весь провід народу: його політиків, його науковців, його мистців, його священників, його військових, його підприємців - у своїй чинності на чужині проявляти велику творчу мораль і мужнє ставлення до своїх обов'язків. Те саме стосується до широким мас нашого втікацтва. Чесність, вірність і братерськість - ось головні наші чесноти. Наша поведінка як одиниць творить у сумі своїй наше загальне моральне обличчя.

Така моральна постава дасть нам можливість прорешити натиск людської злоби і виконати наш обов'язок перед нашою історією та перед усім людством, що прагне бути вільним так духом, як і тілом. Майбутність безсумнівно виправдає ці наші гасла і ці наші засади!

Для виборів Правління вибрано Виборчу комісію в складі: Михайло Важанський, Оксана Лятуринська, Микола Сварожич. В наслідок закритого таємного голосування обрано Правління в складі: Улас Самчук, В. Домонтович, Дрїй Косач, Ігор Костецький, Дрїй Шерех; кандидати до Правління - Борис Подолян і Іван Вагрянний. Ревізійну комісію обрано в складі: Василь Барка, Іван Майстренко, Володимир Порський; кандидат Софія Несич. У зв'язку з тим, що на з'їзді були не всі члени МУРу, ухвалено провести крайову конференцію в іншій місцевості з тим же в основному порядком денним.

Після заслухання привітання від табору в Ашафенбурзі, яке проголосив проф. Акадїй Животько, і розгляду поточних справ з'їзд закрито.

ЛІТЕРАТУРНІ В Е Ч О Р И

На з'їзді українських письменників - членів і гостей МУРу - в Ашафенбурзі відбулися два літературні вечори. Перший відбувся 21.12. о 7-ій годині вечером у великій концертній залі табору, переповненій людьми, що нетерпеливо очікували виступу. "З книжками зле у нас" - говорили деякі професори гімназії. "Немає з чого вчити, і немає що читати. Побачите, скільки людей буде у нас на літературному вечорі - це ж у нас не-абияка подія".

Літературний вечір відкрив проф. Ю. Шерех. У надзвичайно змістовнім рефераті накреслив історичний шлях нашої літератури, аж до нинішніх днів, видвигавши авторів вечора і синтезуючи їхню творчість.

Як перший читав Домонтович новелу про кошового Сірка, змальовуючи його в найбільш трагічному моменті. Їрба людей, яку він висвободив кров'ю своєю і своїх козаків - хоче повертати знову до звичного татарського полону. І коли всі ті, що знали Сірка, сподіваються спонтанного вибуху гніву, розчаровуються, бо обличчя отамана супокійне. Він веде тих, які прагнуть повороту. Але в моменті, коли їрба зникає за обрєм, він з козаками здає її і виконує над нею смертний присуд. Момент рішення

- момент зловісного супокон Сірка - найвищий ступінь емоційного насичення новелі.

Козацьку тематику використовує поет Яр Славутич у віршах. Вірш Славутича позбавлений емоцій попередника, супокійно змальовує, характеризуючи різні типи - прудивуса, паливоду, побратимів. Оті відгуки трагічної минувшини вжив поет у сонетну форму, яку він вповні опанував. Поема про смерть Кальнишевського виблискує дуже бажаним в нашій поезії даром оповідання. Тонкість образів, різьбленість мови нагороджують брак патетики.

На закінчення першої половини вечора читав Ігор Костецький новелу, яка вражала змістовим насиченістю, але який бракувало ще повної викинчености. Глибока психологічна зав'язка новелі, де два суперники, зривавши нацивський прапор, ведуть суперечку за першенство, бійка, і врешті суд примушує їх до компромісу й до подання руки. Цей момент засуджує їх обох на вічну ненависть і лише смерть одного з них поєднує їх знову у побратимстві. Одначе психологізм Костецького сконцентрувався на двох постатях суперників, тим часом, як третя постать - дівчина Параска виймає блідо й без виразу.

По короткій перерві читав Улас Самчук уривок із повісти: "Юність Василя Шеремети". Різьблена образівість буйної уяви зника, багата палітра красок, позбавлена одначе живого темпераменту "Волині", робода враження майстерної але трохи статичної пластики.

У віршах Василя Барки глибока чуттєвість, підкреслена деякими демінутивними формами /які нова література засудила, як переоуд/ - є настільки прикметна творчості Барки, наскільки природним є у нього нахил до підпорядкування мистецького вірша формам народної пісні.

Вечір закінчив віршами та епіграмами Іван Багрянйй. Сильний підйом волюнтарного динамізму, патосу і ідкої іронії був гідним закінченням, мажорним акордом вечора. Між іншим читав Багрянйй уривок із поеми "Золотий бумеранг" /написаної в тюрмі/. Зміст цієї поеми - це коловорот сучасности. Тема зближує цю поему з поемом Дрія Клена "Поділ імперій" - але тільки тематично. У Клена немає темпераменту, яким виблискує поема Багрянного. У Багрянного бракує стислої конкретности і витончености, якою визнається ще нескінчена поема Клена.

Другий літературний виступ відбувся 23.12. о 1/2 7-ї вечером. Почали його молоді поети, а саме: Гарасевич, Степаненко, Чорний, М.Ситник, Ганна Черинь, потім характеристику їхньої творчости подав критик В.Подольак.

Гарасевич читав "Білі строфи", пронизані де-не-де елементами неокласики, потім читав деякі вірші із празького циклу, постійно зісилуючи динаміку образів. Вірші Степаненка звучали, як мелодійна пастораля, зокрема його любовна лірика є ліриком в повному розумінні цього слова. Дрій Чорний - поет неокласичної Праги, добрий майстер перекладів із Рільке, Бодлера, Брєсова, Бредія, Горація, Марцїяла, читав речі з циклу старобгичетської лірики, ду-

же збагачувачи тим самим тематичний діапазон вечора. Варто підкреслити стислість виразу, при цьому багатство епітетів і класичну зрівноваженість. Юрій Чорний мав закінчити цикл молодих поетів, але надпрограмово виступили ще два поети, а саме Михайло Ситник і Ганна Чернінь. Віршам М. Ситника можна закинути деяку розтяглість і брак культури. Однак цей поет дуже актуальний тематично просто з життя, хоч не позбавлений в тому випадку й деякої наївної простоти. Ганна Чернінь читала не поезію - а "прозу" /за словами вправного конферансьє В. Домонтовича/. Авторка місцем дії своєї новели вибрала Париж, а зміст узяла з життя проституції. Слаба змістова побудова, абсолютний брак відповідної психічної аргументації, і врешті-решт неуміння передати моменти, які мають бути залишені тільки догадливості читача, робили більш, ніж несмачне враження. Ганна Чернінь - за повільним висвітленням Б. Подоляка - не мала читати цієї новели, а аранжери вечора не знали перед цим цієї речі. А шкода. Мистецький престиж вечора був зазітаний.

В програму другої половини вечора входили твори Юрія Косача. Його поезії читала артистка Львівського театру, П-ї І. Лаврівська, прозу читав сам автор. Поезія Косача вийшла в рецитації трохи штучно, може з огляду на спосіб подання. Найкращою частиною вечора було читання уривків з драми про Бортнянського. Автор попередив своє читання вступом, в якому пояснив велике значення Бортнянського в історії музики, а зокрема в історії української музики. Твір Косача - це прекрасний зразок драми, випрацьованої до останніх деталей. Трагедія роздвоєння великого інтелекту /зрештов, не перша в світовій літературі/ подана тут з якимось зовсім новим, стихійним силою. Захоплення, велике захоплення майстра, що має композувати симфонію - раптом обривається. До нього приходить доручення писати гімн у честь царя, в той час, як його земляки захоплюються Мазепом. Для вразливої душі композитора завеликий дисонанс між великими творчими планами нової симфонії і шаблонним замовленням ненависного Петербургу. Крім того його знайома передає йому привіт від Бетговена - цього найбільшого й найсвятішого з мистців, від Бетговена, який досі вірить в геніальну творчу силу Бортнянського. І де ця сила? Де цей творчий вогонь? Симфонія погасла під пустими фанфарами новонаписаного гімну, і Бортнянський чує, що вона погасла безповоротно. Боротьба розуму і серця доходить кульмінації, доводить його до божевілля, й він вибігає із своєї кімнати в холодну зимову ніч. Схвильована розмова його приятелів натякає на можливість смерті. В своїй драмі Косач змальовував геніальну постать композитора, якого вбила Москва, подібно, як вбивала багатьох інших наших талановитих людей, затагнувши їх у свої сіті.

Вечір закінчився двома короткими працельними промовами, які виголосив інж. Краснонос від імени управи Ашафенбурзького табору, й Улас Самчук від імени українських письменників.

Агор.

З'їзд МУРу
В АВГІСБУРЗІ

Другий літературний з'їзд членів і гос-
тей МУРу відбувся в Авгібурзі дня 28.1
29.1.1946 р. З'їзд почався о год.1/2 15

і був тільки програмовим повторенням Ашафенбурзького з'їзду перед ширшою публікою. Новими тут були доповіді д-ра М.Шлемкевича, проф. Чапленка і д-ра О.Грицай. Від імени не-присутнього голови МУРу Уласа Самчука привітав з'їзд В.По-доляк. Конференцію відкрив проф. Меснід Білецький, згадавши імена псетів та письменників, що згинули в другій світо-вій війні. Постановам і однохвилинною мовчанкою вшановано їх пам'ять.

Перший виголосив д-р М.Шлемкевич доповідь про світо-глядові шукання. Живий світогляд - це порядок, система ми-слей, не тільки наукових, але й мистецьких і релігійних. Тим-то великі письменники стають створювачами світогляду. Це в першій мірі відноситься до Т.Шевченка. Світогляд його творів - це світогляд українства 19.ст., це прапор рево-люції 1917 і наступних років.

Залом революції був почином світоглядової кризи в у-країнським світі та поштовхом до перевірки дотеперішніх по-зицій і до нових шукань. В осередку стоїть проблема про-відної верстви, зокрема проблема інтелігенції. Українські письменники втягаються в боротьбу думок. Волюнтаризм, ра-ціоналізм, проблема сильної людини - провідника - всі ті питання знаходять відгук і сформування в письменстві. Зо-ті роки принесли нову кризу, друга війна поглибила її. Тож завдання сучасного мистця співпрацювати над викриттям і о-формленням нового українського духового ладу.

По закінченні реферату проф. Дм.Дорошенко вітав з'їзд від Центрального Представництва Української Еміграції.

Після короткої перерви засідання з'їзду йшло під голо-вуванням д-ра Остапа Грицай. Після привітів від деяких у-країнських організацій читав проф. Юрій Шерех реферат про стилі української сучасної літератури на еміграції. Цей ре-ферат у цілості відрукований в цьому збірникові.

Дня 29.1.1946 р. під головуванням проф. д-ра Ол. Бабія читав свою доповідь д-р Остап Грицай, нав'язуючи до рефе-рату Уласа Самчука: "Мала чи велика література". Ця доповідь поміщена поруч з доповіддю Шереха в цій книжці. Опісля го-ворив редактор Шаєн про всесвітню місьа України і про ін-доевропейський ренесанс. Джерелом та огнищем культури є Ін-дія. Зайво нам сліпо наслідувати Європу. Ми мусимо опану-вати її здобутки, але нам треба мати своє обличчя, і своє пі-сню, якою б захоплювався Захід. Проф. Чапленко добачує в лі-тературі два основні напрямки: романтизм і реалізм. Ці два напрямки діляться на піднапрямки. Підкреслює цінність реалізму, що дає відариття діяльності в мистецькому творі.

Над рефератом Юрія Шереха про стилі сучасної україн-ської літератури на еміграції відкривається дискусія. В ди-скусії беруть участь п-і Людмила Коваленко, д-р О.Грицай і ред. Штикало, який рівночасно привітав з'їзд від імени ор-ганізації Українських Письменників і Журналістів Мюнхен-Карльсфельд.

Післяобіднє засідання відкриває поет Багряний. Дискусія над рефератом Юрія Шереха продовжується. Степовий виступає

в обороні етніграфізму, поет Тодось Осьмачка гостро виступав проти ваплітництва в МУРі, п.Малар вертається до порушеного вже трактування поняття реалізму, д-р Витвицький говорить про значення музики і про впливи музичних ритмів на творення поезії, Майстренко виступав проти розподілу стилів на всякі "ізми" і робить закид доповіді Ю.Шереха, яка розглядає уламки всяких мертвих стилів. Директор театру Блавацький підкреслює брак драматичної літератури, закликаючи українських письменників до співпраці з театром на полі драми.

Доповідь письменника Ігора Костецького буде в цілості поміщена в черговім збірнику.

Вечірнє засідання відкривав проф.Міяковський. Ред. Гощовський підкреслює вагу літератури для найменших - а саме вагу дитячої літератури. Потім Петро Сосуля звертає увагу на брак таких важних літературних жанрів, як сатира і байка. Пані Софія Несич ставить проф.Шерехові закид, що в доповіді він не згадав українських жінок-письменниць. Після коротких виступів пп. Василя Барки, Б.Подолька й Ігора Костецького, пість з'їзду, Голова Ц.П.У.В. В.Мудрий у довшій промові підкреслює вагу культурного об'єднання в Європі. В кінцевій промові проф.Дрій Шерех відповів на висунені проти нього закиди.

АВГСБУРЗЬКІ ВЕЧОРИ

Коли доповідна частина Авгсбурзької конференції здебільшого повторяла програму Ашаффенбурзького з'їзду, то літературні вечори в Авгсбурзі мали дати нагоду поетам і письменникам, що не були в Ашаффенбурзі, виступити перед ширшою публікою. Лишень Ігор Костецький повторив свою невелю. Із старших письменників читали свої твори Ол.Бабій і Софія Несич. Із поетів виступали Леонид Лиман, Леонид Полтава, Микола Ситник, Дрій Буряківець. Іван Манило читав байки та епіграми, Ганна Черинь оповідання і епіграми.

Приємною несподіванкою був виступ гостя, білоруського поета, Мойсея Седньова.

З молодих прозаїків виступали: Гаран, Катерина Кандиба, Миргородський і М.Ярий.

ОБРАЗОТВОРЧА ВИСТАВА

Заходом образотворчої секції культ.-освітнього реферату в Карльсфельді відбулася в січні-лютому ц.р. образотворча вистава. Участь взяло 14 мистців, виставляючи понад 150 експонатів. З нагоди вистави видано інформаційну брошуру в 4 мовах про досягнення українського пластичного мистецтва в останніх часах. Ширший огляд подамо в наступному збірникові.

ПИСЬМЕННИЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ З'ЇЗД

26.127.березня ц.р.від
бувся в Карльсфельді

з'їзд працівників дитячої літератури, в якому взяли участь письменники й поети, які пишуть для дітей, та педагоги. У висліді ділових нарад створено Об'єднання Працівників Дитячої Літератури /ОПДЛ/ ім.Вориса Глібова, вибрано провід і намічено програму праці.

30 хв. в Авґсбурзі відкрився перший /установчий/ з'їзд творчих працівників українського театрального мистецтва.

При самому відкритті вшановано пам'ять поляглих у цій війні українських мистців сцени. Потому прочитано ряд привітань з'їздові, в тому від братнього об'єднання МУР, від Української Вільної Академії Наук, редакцій часописів, культурних установ, від представників образотворчого мистецтва. З більшим словом виступив представник ЦПУЕ проф. Д. До рошенко.

З трьох репрезентаційних виступів на з'їзді першим відбувся виступ В. Блавацького. Визначний театральний діяч характеризував стан українського театру на еміґрації. Заглянувши на мить у минуле, доповідач згадав про великі заслуги побутово-етнографічного театру, який, проте, в дальшому ході розвитку породив провінційне мистецтво, дефективно-наївне і неспівзвучне змаганням народу за політичну і культурну незалежність. Театральній гопак-соловейківщині поклала край революція 1917 року, момент переходу до державного творення. В царині театру революція висунула великого реформатора української сцени Леся Курбаса, і, не зважаючи на те, що перший етап загальноукраїнських змагань закінчився катастрофою, культурних здобутків української революції ніхто вже не знищить. Лесь Курбас "створив сучасного грамотного, поступового актора - актора-творця". Поряд із тим доповідач відзначив заслуги галицького театру в боротьбі за оновлення: театрів "Заграва", ім. Тобілевича, ім. Котляревського - цих предтеч Львівського українського театру.

Потому доповідач перейшов до основної тези свого виступу: потреба об'єднання творчих сил українського театру на еміґрації. Він піддав критиці низькопробний стиль повоєнних "ревій", оту псевдопропаганду нашого мистецтва для чужинців. Гострий осуд дістали театраскарі, сіячі халтури по таборах. Об'єднання кваліфікованих мистців має нещадно ревізувати низькосортну побутовщину, несмачну театрараварщину, яка тепер несподівано, але, зрештов закономірно переживає другу свою молодість. У взаємному обміні досвідом, в атмосфері товариської, але суворої критики повинно відсіятися все нефахове, все некваліфіковане: "нехай нас буде менше, але будуть лише професіонали".

Доповідач піддав критиці культурну політику в деяких наших таборах і рекомендований централем репертуар. Водночас доповідач заявив, що великі надії покладає на МУР, члени якого мають обов'язок творити для театру сучасну драматургію.

Завдання ОМУСу /Об'єднання Мистців Української Сцени/, як його трактував доповідач, полягає в селекції театральних сил, визначенні кваліфікації майстрів театру, намічені нових шляхів розвитку, вихові мистецького молодняку, створенні небагатьох, але міцних і творчих колективів, репрезентації назовні та сприянні при можливому переїзді за океан. На думку доповідача, треба створити найближчим часом три основні колективи: драматичний, музичний, /ідучи поступово від камерної групи/ та легких форм. ОМУС має

їх об'єднувати та координувати як центральна авторитетна організація.

Другим у черзі відбувся оригінально стилізований виступ З.Тарнавського. За дотепною зовнішньою формою крилася щира турбота за сучасну долю театральної музи, що її доповідач персоніфікував ім'ям Дульциней, об'єкту кохання театральних лицарів. Це символ чистого мистецтва, Антигона гелленського театру. Стародавній театр був тим шляхетним зв'язком, через який автор відкривав глядачеві нові ідеї та почуття. Театр вів за собою, а не йшов на припині в маси. В нашому театрі теж є давні традиції - з тих часів, коли в "степовій Гелладі" муза діяла "під оригінальним псевдонімом Марії Заньковецької" і пригадувала численному глядачеві, "чия правда, чия кривда, і чий ми діти". Але згодом "хрекиня стала куховаркою", запанував "байстрьк мистецтва" в шараварах і з пляшкою горілки в руках. Вихолощені займанцями малороси насаджували театральну культуру. "В батьківщині стало тісно", - ствердив доповідач. І поставивши запитання, що саме має брати з собою тепер український театр, вийшовши в широкий світ, він підвів до основної думки виступу, названого ним "вресями в обороні побуту": не відкидання традицій, але їх очищення й оновлення, подібно до того, як оновлювала їх співпраця Леся Курбаса та Маколи Кулша. Бо "Мина Мазайло" і "Патетична соната" це теж побут, але тільки побут на іншому етапі розвитку народу. Театр повинен знову стати театром: шукати суть нашого мистецького побуту. Не "ковбаса та чарка", а ренесанс побуту. Шануючи "жупан, шаблю й панцер лицаря війська запорізького", визнаючи "байстрька побутовщини" і "збаранілу драмгуртківщину", і тоді театральною нашою традицією "стріляти в презирливе обличчя Європи".

Пополуднєве засідання відкрило третью доповіддю дня, що її виголосив д-р М.Шлемкевич. Темою доповіді, яка справила сильне враження на слухачів глибиною думки та стрункою побудовою, було філософічне осмислення духу українського театрального мистецтва як породження емоційно-пісенного світосприйняття. Тимто драматургія має для української духовності особливе значення. Поперше, вона виростає безпосередньо з найглибших глибин української душі, з її протоплязми: почувальної настроєвості, що знаходить відповідний собі вислів у пісні. І подруге, театральне мистецтво найбільш синтетичне, воно об'єднує в собі всі мистецькі галузі, тимто воно найбільш зближене до світогляду - філософії. А в кожній молодій нації на її світанні передус мистецьке почуттєве світовідчуття, а не суто раціональний світогляд. Отже, і ми, українці, тепер насамперед "від мистецтва чекавемо оформлення нашої духовності".

Доповідач зробив блискучу спробу виокреслити українську духовність як духовність почуття-пісні, схарактеризувавши цю рвистий побутовий наш театр як живий примітив, і це є "не тільки прокляття наше, але й запорука творчості", бо тільки та нація здатна на творчість музичних цінностей, яка видає з надр своїх такі живі примітиви. Примітив - це ніби база творення, і сила його в тому, що він відзеркаляє "ядро і

протоплазму духовости народу". Але здоровий примітив, "драма, що зродилася з нашої музикальності", народний театр - в тільки початком мистецтва, і місія українського театру в тому, щоб із нашої духової праматері створити модерну драматургію.

Зразки такої української драматургії маємо в творчості Миколи Куліша. У "Мині Мазайлі" цей найбільший драматург 20-х рр. "із сухої лінгвістики творить музику", і з духу музики народжена вся його ж "Патетична соната".

Театр - єдине мистецтво колективне, єдине "що не потребує самоти". Переживши свого часу диктатуру автора, а з приходом Курбаса - диктатуру режисера, тепер театр приходить до синтезу всіх своїх компонентів, і як мистецтво синтетичне повинен вести перед у процесі самоусвідомлення нації в її духовій творчості.

По закінченні доповіді відбулася дискусія. На з'їзді присутні були представники 12 осередків, що мають театральні колективи, і представники театру в своїх виступах порушували актуальні питання творчості та театрального побуту. Критика вистав по таборах, заклики до письменників, потреба створити театстудію, потреба встановити ортоепічні норми для діячої української сценічної вимови, ставлення до "побутового" театру, відносини з таборовими управами та культурно-освітніми референтами, створення допоміжних кваліфікованих ансамблів, головне ж, - створення творчого об'єднання мистців сцени - це круг питань, дебатованих на з'їзді.

У кінцевому слові підсумував виступи В. Блавацький, де раз, між іншим, підкресливши значення, яке має творча співпраця ОМУСу з МУРОм.

Другий день з'їзду присвячено організаційним питанням: складання та проголошення резолюції, яку далі подаємо в головних точках, обговорення та ствердження статуту і вибір правління. Правління, кількості 7 осіб, складене з найвизначніших діячів української сцени на чолі з В. Блавацьким, обрано відкритим голосуванням. Обрано так само ревізійну комісію.

РЕЗОЛЮЦІЯ Зібрані на З'їзді Діячів Українського Театрального Мистецтва, що відбувся 27-28. лютого 1946 року в Авґсбурзі, заслухавши доповіді та дискусії при-
явних, стверджують:

Хоч на терені американської зони діє в Авґсбурзі театр під мистецьким проводом В. Блавацького, що своїми високо-мистецькими виставами гідно держить прапор українського театрального мистецтва

Хоч деякі театральні групи стараться увійти на шлях правдивого мистецтва, маючи в своєму складі кваліфікованих і талановитих акторів чи режисерів -

Хоч більшості працівників українського театрального мистецтва дорога справа українського театру на еміґрації і вони, як можуть, виконують своє відповідальне завдання - о-
днаке сьогоднішній стан театрального мистецтва на еміґрації в загальному задовільний в цілому.

1. Роздроблення мистецьких театральних сил на поодинокі групи, шкідлива діяльність яких має на меті не плекання мистецтва а комерцію.

2. Брак зрозуміння потреби організованости вартісних мистецьких сил, які діють самотас.

3. Підтримка, толерування та латання таборових фінансів з доходів театральних груп на низькому мистецькому рівні, а то й без нього.

4. Шкідливий вплив псевдомистецьких груп на глядача.

З'їзд, як перший з'їзд Діячів Українського Театрально-го Мистецтва на еміграції, беручи на увагу повищий стан справи, признає потребу створити Об'єднання Мистців Української Сцени та доручає Правлінню Об'єднання докласти всіх зусиль, щоб упорядкувати українське театральне життя та піднести його на високий мистецький рівень. Бо тільки в організованні та в повному розумінні відповідальности за свою працю всіх мистців української сцени - український театр на еміграції сповнить поставлені перед собою високі завдання:

1. Високомистецькою постановою сценічних творів, своїх і чужих авторів, виховувати глядача, та допомагати рости йому культурно.

2. Утверджувати його національну свідомість, збуджувати в ньому любов до рідного краю та національних традицій.

3. Високо підносити і боронити прапор українського театрального мистецтва серед своїх і чужих.

4. Посвятити себе в цілому українській сцені.

5. Докласти всіх зусиль, щоб у скарбницю світової культури внести і українські мистецькі надбання.

РЕДАКЦІЯ: В. Домонтович, М. Іванейко,
Борис Подоляк, Орій Шерех.

Обкладинка мистця-маляра Е. Козака.

Листування до Редакції тимчасово
посилати на адресу: Мюнхен, Грін-
вальдерштр. 157 а, для М. Іванейка.

З М І С Т

СТАТТІ

ЧОГО МИ ХОЧЕМО	3
Віктор Бер: ЗАСАДИ ЕСТЕТИКИ	7
Іван Багряний: ДУМКИ ПРО ЛІТЕРАТУРУ	25

З МАТЕРІЯЛІВ З'ЇЗДУ І КОНФЕРЕНЦІЇ МУРУ

Улас Самчук: ВЕЛИКА ЛІТЕРАТУРА	38
Юрій Шерех: СТИЛІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ НА ЕМІГРАЦІЇ	54
Остап Грицай: МАЛА ЧИ ВЕЛИКА ЛІТЕРАТУРА?	82

СПОГАДИ

Володимир Блавацький: МОЯ ПРАЦЯ З ЛЕСЕМ КУРБАСОМ	90
--	----

ПОЕЗІЇ

Є.М.: КАМІНЬ	24
Іван Багряний: МАЛЯР	37
Оксана Лятуринська: ЯРИЛО	53
Василь Барка: АСТРОНОМ	81
Леонид Полтава: ПАНІ ГЕРТА	87

ХРОНІКА

З'їзд МУРУ В АШАФЕНБУРЗІ	97
КОНФЕРЕНЦІЯ МУРУ В АВІСБУРЗІ	104
З'їзд ТЕАТРАЛЬНИХ МИСТЦІВ	106

И

Исторический

Л

Крайский

Р

Уч